

ingen zij weer der bevolking genomen van O. T., zooals land wordt ge- overeenkomst

D. AALDERS.

EN
RWUS

len.

or het land om- ide scholen. De aarin Chr. Na- meerd School- noeien zich met ng ongerustheid de eigen school. Er zijn reeds eheven en nog naar, zoo rede- dat er ook van dijs bereidwillig- het groote be- wijs.

wijzen, dat deze pt. Wanneer er baar onderwijs ndert daardoor niet. De ouders t onderwijs, dat kt en dat blijft l, dat de school, is, flink onder- aarin elke leer- id te verzorgen. ben af te leggen. t grooter en dat tens valt er in

n de zaken wel en van nieuwe an uitgesproken gelegenheid, dat paalde richting en verloor aan t Zal in vele ge- under te komen.

samenwerking, at tusschen de onderwijs en de e school de be- behoort te bevor- nog ronduit uit- cht op menige elangen van de na iedere plaats Scholen naast al men de klok zelijk terug kun- wijs zijn zaken nenwerking tus- n over deze be- r ze door ande- in dit opzicht is ke vrijheid. En waard.

n elkander kan om de Regeeg- ging te steunen- nger hoe duide- leer aan de dag n haar verhou- cerde weg zijn. de scholen bij eens, waar dat et ieder zijn be- ig niet een deel De school moet ouwen van de eding een blij- moeten we gaan erheid ziet zich kken. Best, dan e van het parti-

weg van Staats- dan hebben we school aan de door ons altijd gde, maar voor- en niet anders- r nu ons steun- lijkt te bezitten, op eigen beenen

de tijd, die we het terrein van dat de Over- l verplichtingen ist, dat we door den in situaties, et de tijd is, dat

we aan deze vragen ernstig onze aandacht wijden. t is in deze dagen van malaise zeer duidelijk ge- worden, dat we niet de scholen op de verkeerde weg zijn. De Bijzondere School wordt zoo al min- der de oplossing van de schoolstrijd. Waren we het indertijd niet met Heemskerk eens?

Gr.

G. MEIMA.

Over het congres.

De D. J. Couvée zegt, na een citaat uit „De Heraut“ te hebben gegeven, in „Herleving“:

Dit alles neemt niet weg, dat zulk saam vergaderen als gereformeerden verwarrend werken kan en voor ons besef werken moet op schoolgebied, waar 't er vooral in dezen tijd op aan komt, dat we zekerheid hebben omtrent onderwijzers en leeraren. Wij bedoelen ook niet, dat er bij iemand subjectief onoprechtheid in het spel zou zijn. Onze vrijzinnige leermeester Prof. Carnegie noemde zich altijd aanhanger van het Gereformeerd Protestantisme. De „Herv. Kerk-ode“ van Rotterdam neemt in de lijst der predik- beurten altijd op de diensten van de Geref. Remon- strantsche Gemeente! Maar objectief is hier dwaling, verwarring, die de onoprechtheid in de hand kan werken zeer zeker in het spel. Zoo vreezen wij ook, dat men na zulk een Congres, waarin men beslist- ongereformeerden als gereformeerden aanvaardt, heel moeilijk de geestverwanten van deze congres-leden uit allerlei onderwijsinrichting weren kan en dat Barthia- nen en andere Schrift-gezag-ondermijners zich zullen beroepen op zulk een congres om zich te handhaven, waar ze niet thuis hooren. Kan ik vandaag volstaan op het congres met de onderteekening van de belijdenis- geschriften en toch Schrift en Woord Gods voor twee verklaren, waarom kan ik dat niet morgen als leeraar? En dat bezwaar is ook door de uiteenzetting van Prof. Kuyper niet weggewomen, juist omdat het niet een Calvinisten-, maar een gereformeerden-congres heet en wil zijn.

Laat mij even mogen opmerken, dat het inlijven van een representant der dialectische theologie in een ge- zelschap van Calvinisten al evenmin te verdedigen zou zijn. Wat Barth en Haitjema willen gaat tegen de grondslagen van Calvin en van alle calvinisme in. Als het ongeluk te verhelpen zou geweest zijn door in plaats van „gereformeerden“ te lezen: „calvinisten“, dan zouden wij ons geschaamd hebben over onze critiek. Dan zouden wij geschokt zijn door wie sprak van „rumor in casa“. Thans zijn wij niet geschokt — althans niet daardoor.

Via Ds Couvée komen we zoo weer — naar belofte — op „De Heraut“. Tot mijn leedwezen moet ik het citeeren van de resteerende opmerkingen van dit blad nog even uitstellen; ik meende, dat het blad in mijn tasch was, dat blijkt bij opening ervan niet zoo te zijn; ik zal dus moeten wachten tot volgende week. Enkele andere stem- men mogen dus deze week nog worden beluisterd:

Ds J. J. Bouwman schrijft in „Almelosche Kb.“:

Ook zullen de Profs. Grosheide, Kuyper, Hepp en Waterink daar een plaats vinden naast menschen uit het Hersteld Verband en Prof. Haitjema, wiens theologie verre van Gereformeerd is en een aanval op de Vrije Universiteit. En allen zullen dan den naam dragen Gereformeerden, Calvinisten, en de belijdenis- schriften onderteekenen!

Ik verheug mij er ten eerste over, dat er ook onder ons zijn, b.v. Dr Dijk en Prof. Schilder, die zeggen: ik bedank er voor, zoo aan dit congres mee te doen. Die hun bezwaren uitspreken. Die waarschuwen tegen een valsche eenheid. Die geen eenheid kunnen constateeren, waar die niet gevonden wordt. Die ook op deze wijze door neen te zeggen, strijden voor de Gereformeerde leer en voor de Vrije Universiteit.

Dr v. Lonkhuyzen in „Geref. Kb. Schouwen en Duive- land“:

Een broeder ergens in ons land schrijft ons naar aanleiding van een artikelje dat we schreven over het nu gehouden Congres in Amsterdam deze woor- den: „Maar waarom moet in Nederland elke vorm van samenwerking vooraf onmogelijk gemaakt? Waar- om toonen wij toch altijd zulke echte bewoners van het Polderland te zijn.“ Treffend en duidelijk gezegd. Door een zoon der Scheiding! Maar ik vraag dezen briefschrijver in zijn stijl en terminologie blijvende: Waarom dan in 1926 alles kapot gemaakt in Assen?

En vóór Assen in 1885 en dáárvoor in 1834?

Hoer dan naar de uitnodiging van prof. Haitjema verleden week op de vergadering van Kerkherstel gegeven en keer allen terug tot de Herv. Kerk, in den schoot dier „Moeder“! Dan zijn alle dijken en sloten in 't Polderland verdwenen. Dan is er lieftijke een- heid. En niets kapot — of alles kapot!

Wij wenschen in ruimte van hart voor niemand onder te doen, ieder die ons kent weet dat. Maar we willen ook geen vermenging van geloof en wat de kerken zelve als ongeloof veroor- deelden. En dat niet in 't toekomstige — maar in het fundamentele.

Zulk een vermenging gaat geheel tegen Gods Woord in.

En gelukkig, dat er in Nederland nog lijnen vastge- houden en grenzen erkend worden. Al worden we dan door eigen broeders als een „Polderland“ gesmaad. Dat dragen we.

Dr K. Dijk komt nog eens op de kwestie terug in „Geref. Kbl. Den Haag“. Sprekend over „De Heraut“ merkt Dr Dijk op:

Hij spreekt, en zeer opmerkelijk, niet van het congres van Gereformeerden maar van Cal- vinisten, en voert, al erkent hij, dat er bezwaren tegen de verkregen samenwerking kunnen worden ingebracht, vóór dit congres een breed citaat uit de Stone-Lectures van zijn vader aan, waarin in schoone woorden de breedheid en het universele karakter van het Calvinisme betoogd wordt. Zelfs, zoo leert Dr A. Kuyper ons, hebben niet-Gereformeerden als Me- thodisten en Baptisten „in de tente van het Calvinisme toevlucht gezocht“.

Echter... wie onzer denkt er aan dit te ontkennen? Het universele, breede karakter van het Calvinisme wordt door ons allen terstond toegestemd.

Maar daarover gaat de strijd niet in onze oppositie tegen het bedoelde congres.

Want dit congres dient zich niet aan als een con- gres van Calvinisten, op de basis van een calvinistische beginselverklaring.

Dit is juist door ons als voorwaarde van samen- werking voorgesteld, doch niet aanvaard.

Neen, het congres is, zoo luidt de naam, — en naam en wezen moeten elkaar toch dekken, — een congres van Gereformeerden op den grondslag van onze Gereformeerde Geloofsbelijdenis, en van die Belijdenis geldt toch niet wat Dr Kuyper schreef van het Calvinisme.

Op deze basis stelt zich geen Methodist; „in deze tente“ zoekt geen Baptist „toevlucht“, met deze Confessie vereenigt zich geen geesteskind van Vinet, en met deze Confessie is ook de dialectische theologie in lijnrecht strijd. Juist de scherpte van den grondslag beperkt de deelname aan het Congres, en wat van de calvinistische beginselen in het algemeen geldt is niet toepasselijk op de gereformeerde belijdenis der waarheid Gods. Deze beide, en Prof. Kuyper heeft ons dit altijd geleerd, mogen niet vereenzelvigd worden. In ons vaderland zien wij dat mannen van doops- gezinde, luthersche en ethische richting op het gebied van de staatkunde de calvinistische beginselen aan- hangen en verdedigen, maar we zouden toch met hen (men denke aan wijlen Ds Talma) geen congres van Gereformeerden houden. Wie deze eenheid begeert, vernauwt de grenzen en laat binnen dat gebied alleen toe degenen, die met de Gereformeerde Confessie van harte instemmen.

Vervolgens over Prof. Rutgers' apologie, gehouden bij de rectoraats-overdracht:

Laat ik eerst mogen zeggen, dat ik het betreur, dat hij deze verdediging heeft uitgesproken bij de over- dracht van het rectoraat aan de V. U.

Dit was een officiële plechtigheid; hij sprak in kwaliteit als rector der universiteit, en was daar op z'n plaats het pleidooi voor wat Prof. Rutgers per- soonlijk gedaan heeft, voor het genoemde congres?

Maar nu zijn pleitrede zelve.

Kon, zoo vraagt hij, een beter en duidelijker program van beginselen gevonden worden dan de Gereformeerde Belijdenis?

Is dit, kerkelijk aanvaarde en met autoriteit be- kleede symbool niet verre te verkiezen boven enkele door ons, particulier, vooraf vastgestelde beginselen.

Deze lijnen missen toch de kracht van een Belijdenis!

Dit laatste stem ik terstond toe, maar dit beteekent niet, dat zulk een beginselprogram, omdat 't maar een beginselprogram en geen Confessie is, geen soliden grondslag zou bieden om daarop samen te werken. Ik kan b.v. wijzen naar onze antirevolutionaire staats- partij, en ik wil met name noemen onze Vrije Uni- versiteit. Op welke basis staat onze hogeschool? Ja, voor de Faculteit der Godgeleerdheid op die der Drie Formulieren van Eenigheid, maar voor de andere Faculteiten op den grondslag der „Gereformeerde beginselen“. Een term, die zeker niet uitmunt door bijzondere scherpte, waarom ook de Senaat der V. U. in 1895 een uitvoerige verklaring heeft gegeven, waarin in enkele stellingen betoogd wordt, wat onder deze beginselen is te verstaan, en langs welken weg de kennis van deze principia wordt verkregen. (Zie Rull- manns gedenkboek over: De Vrije Universiteit, blz. 186). De stichters van onze V. U. hebben gevoeld, dat om de medewerking van allen te verkrijgen, die op het terrein der wetenschap God wilden dienen naar Zijn Woord, de basis voor de rechtswetenschap enz. breeder moest zijn dan die der Gereformeerde Confes- sie; zij spraken van Gereformeerde beginselen en stelden daardoor den weg open, dat b.v. om het voorbeeld van Dr Kuyper uit de Stone-Lectures te herhalen, een baptistisch-geörienteerde Christen, die bezwaren heeft tegen den kinderdoop, nochtans voor de studie der rechten of der letteren zijn toevlucht zocht bij of zijn krachten gaf aan de Vrije Universiteit. En was het daarom zoo dwaas om voor een congres van Calvinisten het advies te geven: formuleert eerst eenige punten, waarin wij het eens zijn en waarvan wij kunnen uitgaan? Moet voor een bredere samenwer- king geen bredere basis worden gezocht?

Thans dekt de vlag de lading niet.

Het Congres zal zijn een congres van Gere- formeerden, en hier komen samen menschen, die in een van de grondstellingen van onze Belijdenis, het openbaringsbegrip, lijnrecht tegenover elkaar staan.

Van principieele eenheid is geen sprake.

En de argumentatie van Prof. Rutgers om deze sa- menwerking te verdedigen, is mij in het geheel niet helder: „Maar is er bij de organisatoren van het Congres niet veel kaf onder het koren, zijn er geen mannen op den voorgrond gekomen, die, terwijl zij de belijdenisschriften onderschrijven, gevoelslos voorstaan welke met den inhoud der belijdenisschriften onbe- staanbaar zijn?“

Beteekent de samenwerking voor een congres van Gereformeerden niet, dat ernstige dwalingen als aan- gelegenheden van minder belang worden beschouwd? Aanvaardt en presenteert men elkander niet als vol- waardige vertegenwoordigers en vertolkers van de Gereformeerde waarheid? Ik zou daarvan dit willen zeggen. Deelneming aan het congres, of aan de organi- satie ervan, brengt niet de verplichting mede voor de dwalingen van andere deelnemers blind te zijn. Men

aanvaardt en presenteert elkander als personen, die de belijdenisschriften onderteekenen, en op den grond- slag van die onderteekening bijeen willen komen. In de samenwerking voor het congres ligt niet opge- sloten een wederkerige verklaring van zuiverheid van dwalingen.“

Hier tegen zou ik dit willen opmerken.

Wanneer men elkander aanvaardt als personen, die de belijdenisschriften onderteekenen, komt het er eerst op aan wat men onder die onderte- kening van en die instemming met den grondslag verstaat. Deze zal toch niet worden op- gevat als een formeele toestemming, of als een con- formatie met reserves, of als een voor-zijn-rekening- nemen-in-zooverre-als-enz, gelijk dit in de Herv. Kerk helaas mogelijk is. De onderteekening beteekent na- tuurlijk voor de leiders en deelnemers van het congres de hartelijke instemming met de Confessie, en men zal niet mogen zeggen: deze en die heeft onderteekend; dat is voor mij genoeg; of hij nu waarlijk gereformeerd is, is zijn zaak en niet de mijne. Maar wanneer de onder- teekening en het samenkomen op den grondslag der Confessie dien inhoud en die beteekenis hebben, (en minder kan het toch niet, wil men geen onoprecht- heden toerekenen), beteekent de aanvaarding en presentieering van deze personen, dat men ze ook voor zoodanigen houdt, die amen, van harte amen zeggen op onze gansche Confessie. Dan mag de aan- vaarding ook niet beperkt zijn door de reserve, dat ze misschien op gewichtige stukken van de Belijdenis af- wijken! Anders aanvaarden wij niet. Aanvaarden is werk van vertrouwen, en de deelnemers aan dit congres vertrouwen van elkander dat ze gereformeerd zijn in al hun denken voor elk deel van het leven, ook voor dat der theologie.

Kan men dat vertrouwen geven aan de verdedigers der dialectische theologie?

Men weet toch, dat deze theologie, en ik noem maar weer het godsbegrip en openbaringsbegrip, niet gereformeerd is.

Kan en mag men dan een der voormannen van deze richting, die zich heeft uitgesproken en zich de bestrijding van ons met de ethischen in bond niet geschaamd heeft, aanvaarden als een, die ten volle de Belijdenis handhaaft?

Laat ik de kwestie, zooals ik ze zie, scherp stellen.

Of de wijsbegeerte, die de dialectische genaamd wordt is gereformeerd, maar dan zijn wij het niet, en dan hooren Rutgers, Hepp, Grosheide, enz. enz. op het Congres van Gereformeerden niet thuis, of aan de eerste moet de naam gereformeerd onttogen worden, maar dan is er voor Haitjema in dezen kring geen plaats.

Tenslotte:

Ik blijf ernstige, zeer ernstige bezwaren houden tegen een Congres van Gereformeerden, waarin een leidende plaats wordt gegeven aan iemand, die onze gereformeerde levensbeschouwing en haar belijdenis door zijn theologie scherp bestrijdt.

Hierbij wil ik het laten.

Ik schrijf deze dingen niet uit zucht om de een- heidsplannen in den weg te staan.

Maar omdat ik hiervan overtuigd ben, dat deze wijze van samenkomen, samenspreken, samenwerken op één basis, terwijl er fundamentele geschillen zijn, uitloopt op groote schade van de zaak der gerefor- meerde actie.

Reeds valt deze wrange vrucht te plukken dat wij om het congres van Gereformeerden in eigen kring verdeeld zijn.

En dat niet omdat wij, die meenen te moeten oppo- neeren, niet willen samenwerken, maar dit niet kun- nen met hen, die naar onze overtuiging niet te aan- vaarden en te presentieeren zijn als onderteekenaars, dat is als verdedigers — zonder reserve — van de volle Gereformeerde Belijdenis.

Moge God ons bewaren, voor meer onvrede.

We hebben elkander als zonen van het- zelfde huis veel te veel noodig.

Ik moet het nu wel erbij laten. Later meer.

K. S.

De Russische Zendingsvriend, adres Bali- straat 75, Den Haag, met art. over: Zendingen, Uit- treksels uit Brieven van noodlijdende geloovigen in Sovjet-Rusland, Feiten, die niet weerlegd kunnen wor- den, Mededeelingen omtrent de zending onder de Rus- sische Joden, en vele kleine bijdragen;

Contact, Maandbl. voor patiënten, oud-patiënten en personeel v. h. Chr. Sanat. Sonnevand, Harderwijk, met art. over een koninklijke verpleegster (wijlen Ko- ningin Emma), Meditatie, Brieven aan een verren vriend, Ervaringen als je thuiskomt, Als de nood op 't hoogst is. Adres Nieuwe Rubensstraat 35b, Rotterdam.

Onbestelbaar is bij mij teruggekomen een exemplaar van „De Reformatie“ van 5 Oktober 1934, geadresseerd aan den heer E. van Doornik, Linker Rottekade 8, Rotter- dam. Als de afzender mij het juiste adres opgeeft, zal ik zorgen voor doorzending; voorts een exempl. van 26 Oct., geadresseerd aan den heer S. Anema, Verspronck- weg 111 rd, Haarlem.

Den heer H. de Jong, Amsterdam, die geen nader adres opgeeft in een brief aan de Redactie, zij bij dezen meegedeeld, dat de quaestie, die hij aangeroerd wil zien,